

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VINEA, ION

Lunatecii / Ion Vinea ; pref. de Ileana Ioniță-Iancu. - Iași :

Cartea Românească Educațional, 2019,

2 vol.

ISBN 978-606-8982-81-6

Vol. 1. - 2019. - ISBN 978-606-8982-82-3

I. Ioniță-Iancu Ileana (pref.)

821.135.1

Grupul Editorial Cartea Românească Educațional

Copyright © Editura Cartea Românească Educațional,

Iași - 2019

Adresa: IAȘI, Bd Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 2 – 700124.

www.ecredu.ro

ION VINEA

Lunatecii

I

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

Cuprins

Prefață.....	5
Capitolul 1 <i>Buricul pământului</i>	29
Capitolul 2 <i>În bazarul trecutului</i>	75
Capitolul 3 <i>Fantome și epave</i>	121
Capitolul 4 <i>Anapoda</i>	153
Capitolul 5 <i>Fiul Cadavrului</i>	184
Capitolul 6 <i>Trude Resch</i>	196
Capitolul 7 <i>Întâlnirea cu Matilda</i>	216
Capitolul 8 <i>Surorile Feraru</i>	223
Capitolul 9 <i>Sub candelabrul lui Scafa</i>	298
Capitolul 10 <i>Vraciul</i>	345
Capitolul 11 <i>A patra putere</i>	357
Capitolul 12 <i>Țintarul</i>	384
Capitolul 13 <i>Paznicul calicilor</i>	419

modă al epocii, nu am curajul nici măcar de a deschide aici discuția, romanul abundând în descrieri vestimentare de un rafinament al detaliului cum rar se poate întâlni... În mod evident, toate aceste sugestii se concretizează cu mare artă, „într-un document al plăcerii scrisului frumos, al prozei artistice”, prin care Ion Vinea demonstrează o dată mai mult că „rămâne un liric impenitent” (M. Petroveanu).

Dar dincolo de toate aceste surse de interes pe care cartea le propune cititorilor săi, ceea ce rezistă cu adevărat, țin să subliniez în încheiere, este tot studiul minuțios al unui caz de ratare, dintr-o perspectivă coerentă și verosimilă, care îi asigură deschiderea general-umană. Iată de ce, într-o literatură ca a noastră, care a pus dintotdeauna un accent hotărâtor în privința impactului pe care condiționările și ingerințele istoriei îl exercită asupra destinului, putem afirma că *Lunatecii* reprezintă o *rara avis* – pentru că plasează irosirea unei vieții sub semnul exclusiv al fatalității interioare. Din acest punct de vedere, drama lui Lucu Silion este atemporală și de aceea grăitoare pentru fiecare individ sau generație care, alegând să-și risipească șansele în preocupări sterile sau, mai rău, în inacțiune, se autocondamnă la eșecul suprem – pierderea sensului vieții, mai grav chiar decât pierderea vieții înseși.

Ileana IONIȚĂ-IANCU

Capitolul 1

BURICUL PĂMÎNTULUI

*„C'est qu'il y a certains personnages dont on s'est fait une habitude de rire et qu'on ne plaint de rien”.*²²

Diderot

„Amiaza se răsfața în hamacul de aur al toamnei.” În auzul lui Lucu Silion, cuvintele nerostite răsună armonios. I se pare că redau de minune frăgezimea și farmecul aerian al orei. O adiere de miresme înturziate îi dezmiardă chipul metalic și întunecat, îi resfiră părul negru presărat cu argint, pe când deasupra lui și a tumultului străzii, coroanele castanilor se înfioară prelung.

Adineauri, când să iasă din casă în grădină, a fost oprit în prag de soarele subțire de argint țesut de un păianjen. Ca să treacă prin el, a trebuit să-l rupă cu o ramură ruginie de iederă, și aerul a tremurat în jurul ei, colorându-se o clipă, iar firele rupte au dat un țipăt textil, imperceptibil. Grădina toată era plină de sori de argint, ce printre crengi vămuiau lumina. Ziua asta nu seamănă cu toate zilele. Lumea e o feerie ocrotită de sorii minunați ai păianjenilor, pe când el, ca o fantasmă, rătăcește prin lume. În fața porții care da pe trotuar s-a găsit din nou față-n față cu un asemenea soare fără stăpîn.

²² A devenit un obicei ca de unii oameni într-adevăr să-ți bați mereu joc și să nu-ți fie niciodată milă.

Respe Căutînd cu ochii o ramură să-l rupă, privirea i s-a oprit asupra cutiei de scrisori, fixată între zăbrele. În fundul ei, un plic alb. A șovăit o clipă. Să nu fie vreo înștiințare de la Oficiul Intercultural și de Turism. Sau poate scrisoarea vreunei femei. Nu era nici una, nici alta. Lucu recunoscuse scrisul mamei sale. A luat scrisoarea și a pus-o în buzunarul de la piept, să o citească mai tîrziu.

„Amiaza se răsfața în hamacul de aur al toamnei”. Cuvintele acestea nu-i dau pace. I se pare că se alcătuesc de la sine, fără voința lui. Poate că ar fi mai potrivit „Amiaza se legăna...”; cuvîntul e mai muzical, dar Sillion e de părere că nu exprimă tot atît de bine risipirea, fără-de-grija, beția blondă și efemeră care a cuprins orașul. „Dacă aș fi romancier, își spune el, cu o astfel de frază aș începe un roman, o poveste de dragoste. E plină de făgăduință și de urmări. Un astfel de început nu trebuie să se piardă, în ruptul capului, nu!” Dar, din păcate, Lucu Sillion nu e romancier. A scris el o carte cîndva, în tinerețea dintîi, era însă un studiu istoric, un amestec de artă și știință, gen sever și primejdios și care nu îngăduie dezmățul de cuvinte.

S-a lăsat de scris de atunci, și s-a îndeletnicit cu alte lucruri, dar vorbele îl mai urmăresc și-l mai hărțuie din cînd în cînd. Iar fraza cu „amiaza” și „hamacul” are să i-o spună totuși lui Filip, patronul Esplanadei, s-o „treacă” el scribilor care îi frecventează cafeneaua, Îi sună în minte ca un vers. Prea norocos va fi, desigur, autorul care își va începe istorisirea cu fraza aceasta a lui. Cine știe ce poate să mai vie după ea?! E ca un descîntec, și poate să fie tot atît de bine punctul de pornire al unei idile ca și al unei sumbre tragedii.....Al unei

sombre tragedii! Lucu ridică din umeri, ca și cum s-ar dezbăra de o povară supărătoare, și înaintează în mulțime cu o voluptate de înotător care se dăruie apelor. Cum se mai poate gîndi cineva la sumbre tragedii într-o asemenea amiază? Trecătorii se grăbesc care-ncotro, și graba lor pare fără țintă. Cu grații de flacără, femeile se perindă pe lîngă el; un surîs paradiziac le flutură pe buze, iar sufletul lor plutește în apa privirilor ca legănarea unei flori. Ce radioasă revărsare de sprintene vestale, lumește travestite, la ceasul fermecat cînd magazinele se închid! Lucu e gata să creadă că toată minunea se desfășoară anume pentru el. Prin dreptul unei oglinzi de galantar, încetinește, își pipăie cravata de fular și surîde imaginii răsfrînte. Vestonul albăstrui îi cade minunat de bine pe umerii zvelți, pe mijlocul subțiratec. Ca un tăiș, o dungă fără greș îi liniază pantalonii, molatec opriți în solzii de crocodil ai pantofilor. În mîna fin înmănușată ține, ca pe o petală, o pălărie de fetru. Cu mintea plină de arii confuze, simțindu-se parcă mai ușor și mai înalt, Lucu se strecoară nevătămat printre săbiile de lumină ce se încrucișează peste trotuarele pline de lume. Trăiește una din acele clipe cînd totul e dat uitării, cînd nu-ți pasă de nimic și cînd te apropii în neștire de o bucurie supremă și fără de temeii.

Pe trotuarul de peste drum de Palat, o doamnă cumpără crizanteme. O clipă, Lucu se oprește locului. Din tot furnicarul o vede numai pe ea. O subțire siluetă de brună, într-o fluturare de lînuri galbene, ușoare. La picioarele ei, o țigancă lăsată pe genunchi îndărătul unui coș cu flori îi oferă un buchet, răsucindu-l cu pumnul întins spre soare.

Se îndreaptă grăbit într-acolo. De cîte ori

zărea o femeie pe placul lui, Lucu Silion grăbea pasul. Dar tot de atâtea ori o amintire care-l pîndea ca dintr-un ungher neștiut venea să-i întunece ispitirea clipei. Mereu același chip. O icoană palidă, cu trăsături subțiri, cu privirea nehotărîtă dar intensă a largurilor marine atunci cînd valul se turbură și tinde spre violet...

Dar această bruscă încăierare cu sentimentul datoriei nu ținea mult. Acum ca întotdeauna, Silion își urma cu hotărîre drumul nengăduit. Mări pasul spre locul pe care zărea gingașa arătare. Muștrările de cuget îl hărțuiau ca un roi de musculițe prin arșița cîmpului. Ajunse pînă în mijlocul Pieței Palatului. Ca niște cărăbuși uriași, mașini negre, mașini albe și albastre, scînteietoare în pavezele lor de nichel și cristal, treceau tușind agresiv pe lîngă el, apostrofîndu-l cu răcnete răgușite de claxon. Agentul de circulație îl fluieră de cîteva ori, fără folos. Cu ochii la țintă, cu mersul întetît, Lucu se strecură cu dibăcie printre automobilele vijelioase, fără să înceteze de a se muștra: „E pentru ultima oară, își zicea; la urma urmei, nu fac nimic rău... e o simplă curiozitate... *pas même une péccadille!*²³”. Străbătînd piața, se trezi pe trotuarul vecin, chiar în preajma necunoscutei. Pe colțul acela lărgit, un grup tineresc, trei băieți și o fată, studenți desigur, hohoteau gesticulînd lîngă o vitrină. Cu un maldăr de crizanteme ruginii pe braț, necunoscuta tocmai plătea florăresei. Să fi sosit numai o clipă mai devreme, ar fi putut cotrobăi amîndoi în același coș, și poate că Lucu ar fi găsit prilejul să-i ofere un buchet. N-ar fi riscat decît un refuz amabil. Femeile

²³ ... un fleac!)

nu se supără cînd le oferi flori. Flori la început, flori și parfum mai pe urmă, flori, parfum și ciorapi de mătasă mai tîrziu. Din astfel de amănunte e făcută dragostea. Silion avea patima simplificărilor grăbite. De altfel, o ușoară emoție, pe care o mai încercase de sute de ori, nu-i îngăduia în clipa de față să-și controleze gîndurile. Cu o privire de trecător distrat, o privire care nu supără, deși măsoară și cîntărește, și care nu-și găsește asemănare decît în privirea cămătarului pe gajuri, cînd acesta refuză să le cerceteze (tocmai pentru că le-a și prețuit cu coada ochiului), Silion făcu inventarul fulgerător al frumuseții ieșite în calea lui. „E genul meu!”, observă el cu satisfacție. „E genul meu!”. În asemenea cazuri, Silion știe că nu-i rămîne decît să meargă drept înainte, „*wie ein Held zur Siegel*”²⁴, și lucrurile vor veni de la sine.

Necunoscuta scotocea în poșetă, după bani. E lucru vădit că buchetul de crizanteme o încurcă.

Silion își puse pălăria pe cap și se opri să-și aprindă o țigară, truc răsufat al celor care vor să cîștige timp. Dar bricheta nu lua foc. Cu nasul printre scînteile neputincioase și țăcăniturile scurte ale aparatului, și tot căznindu-se cu el, o cerceta pieziș. Nu se înșelase. Era o femeie într-adevăr frumoasă, și totdeodată o stranie arătare. „Ochii aceștia lungi și languroși – gîndi el încîntat și uimit – și sprîncenele lor arcuite și delicat apăsate te duc cu gîndul la alte climaturi și anotimpuri. Astfel de sprîncene, într-o vreme în care toate femeile și le smulg cu dinadinsul, ca să le reducă la o linie ideal de subțire sau să le reconstruiască din creion pe un

²⁴ Ca un erou spre victorie.

traseu arbitrar, trădau un suveran dispreț pentru modă și poate și o înaltă părere despre propria înfățișare...” Silion o privi mai de-a dreptul. Arăta palidă și obosită. O paloare de petală atinsă de arșiță, peste care amenință, scăpată de sub o tichie puerilă, involburarea furtunoasă a părului ei întunecat. Tot străduindu-se să-și scoată și să-și numere banii, trecându-și de pe un braț pe altul maldărul mlădios al crizantemelor, ea lăsă să se vadă încă un amănunt care i se păru lui Lucu anacronic. Purta mănuși de mătăasă cu degetele retezate, așa cum purtase și mama lui Silion, și verișoarele de mult măritate ale iubirilor dintii. Rochia și încălțăminte i se părură de bună calitate, cu toate că nițeluș cam ofilite. Desigur că necunoscuta nu se înnoise prea de curînd. Și poate că Silion, cu ochiul iscusit al curiozității și al dorinței, ar fi făcut și alte descoperiri dacă ea ar mai fi rămas multă vreme în bătaia privirilor lui. Dar o birjă se apropie legănată în trap domol, pe capră cu un falnic vizitiu grăsun, zbîrcit și spîn, îmbrăcat într-un caftan albastru-închis și încins, ca un arhiereu, cu o lată panglică de culoarea ametistului. Caii albi o depășiră și se opriră încordați ca la parada circului, sforăind fioros, tropăind pe asfaltul sonor. Un mîndru echipaj răsărit din Bucureștii de altădată. Doamna îi făcu din cap un semn de consimțire. Abia atunci păru că descoperă, ca pe un amănunt fără de rost, prezența lui Silion. Fără sfială, privirea i se sprijini molatec de privirile lui omagiale. I-a surîs lui, sau poate numai unui gînd pe care-l lua cu sine? Atîta vicleșug într-un surîs nu se potrivea cu înfățișarea ei provincială, fiindcă între timp Silion găsise tîlcul acestei frumuseți în mers

armonios pe pavajul Bucureștilor: era neîndoios o provincială, și încă una nu de mult sosită și așezată aici, cu mănușile ei mitene, scoase din cine știe ce scrin îmbîcsit de rămășițe economice și pioase, o ființă singuratecă și care își caută o ieșire din viața retrasă de pînă acum. Își caută un drum nou și crede că-l va dibui, dar fără efort și numai așa, ca din întâmplare. Un surîs extenuat de un destin potrivit, dar nu și resemnat: acesta e surîsul necunoscutei. Da, în ochii aceia de flăcări negre mocnește ceva. E o hotărîre ascunsă, poate nemărturisită, de a dobîndi partea ce i se cuvine în viață – adică totul. Și în Lucu tresări cavalerul rătăcitor ațipit în sufletul fiecărui bărbat, dar care într-însul suferă de insomnie: cavalerul gata oricînd să ia sub ocrotirea lui sublimă soarta nefericitelor și mîndrelor femei. Să fie el, Lucu Silion, destinul cel bun, ieșit în calea făpturii acesteia, ivită parcă dintr-un cadru desuet? Pasul ei nu e făcut să înainteze neînsoțit. Mersul ei parcă nu atinge pămîntul. O vede cum se apropie de trăsură, se instalează cu grație în perne, și atelajul se urnește pe braț cu jerba de crizanteme în legănare, cum pune piciorul pe scară, descoperind în teaca ei de mătăasă o pulpă măiastră și vie. Se instalează cu grație în perne, și atelajul se urnește.

Lucu prinde încă o dată, în timp și spațiu, surîsul ei oferit nimănui. Își scoate pălăria și o salută insinuant și respectuos.

Nici un semn. Viziunea se depărtează. O clipă, de o durată fără sfîrșit, pălăria lui Lucu rămîne și ea suspendată în aer, pe o traiectorie de dezastru.

Își mușcă buzele. S-a pripit. Un salut prematur, un salut neluat în seamă e o greșeală care cu greu se mai îndreaptă. O știe din experiență.

Stătu o clipă înfipț pe loc, ca în fața unui prăpăd neașteptat. Trăsura se depărta încet de tumultul pieței de-a lungul străzii Wilson, tăcută, aproape pustie. Numai studenții opriți lângă afișele multicolore ale Oficiului de Turism își urmau cu însuflețire zgomotoasa lor pâlăvrăgeală. Ghemuită pe vine, lângă zid, în fața coșului ei cu flori, țiganca îi urmărea cu privarea, fumînd și scuipînd meditativ printre dinți. N-a fost un gînd: ca un erete, Lucu Sillion se năpusti spre ea, îi smulse coșul, apucîndu-l de mîner, îi strigă ceva la repezeală și porni în goană după birjă. În cîteva salturi o ajunse și, trecînd în stînga atelajului, sări pe scară și apăru ca un pirat la abordaj. Necunoscuta dădu un țipăt abia scîncit; birjarul, simțind o greutate nouă care îi apleca trăsura într-o parte, întoarse capul, dar, văzînd ce se petrece, nu găsi cu cale să oprească, pe cînd Lucu, zăpăcit și stîngaci, revarsă troianul ruginiu al crizantemelor la picioarele călătoarei. Fără zăbavă, fără un cuvînt, sări apoi pe asfalt. Birja, caii și birjarul își văzură de drum, și Lucu, oprit în mijlocul străzii, cu coșul gol în mînă, rămase locului, plin de speranță, pînă ce totul dispăru după colț. Necunoscuta nu întorsese capul.

– Ce făcuși, conașule?

De-abia acum Lucu își dădu seama că florăreasa – pestrița apariție de stămburi decolorate – îl aștepta cu mîinile în șold la marginea trotuarului. Studenții se apropiaseră și ei. Mutre vesele și curioase.

– Cît? întrebă scurt Lucu, înțepenindu-se într-

o atitudine plină de demnitate.

Îi înapoie țigăncii coșul golit. Ea se încruntă ușor, părănd că-și face socotelile, clătină din cap, ca și cum s-ar fi hotărît la un rabat generos, și-i rosti o cifră umflată. Fără să cricnească, Lucu dublă și plăti.

– Scump, dar nu face, își dădu cu glas tare părerea singura fată a grupului studentesc.

Ce importă?! exclamă cu emfază unul din tineri, pesemne student la Conservator; *pourvu que le geste soit beau!*²⁵

– Barem să fi rămas în trăsura, încheie un altul, cu părere de rău în glas.

– Sau măcar să fi aruncat coșul, își dădu cu părerea studenta; nu-i stătea bine, oprit în drum și ținîndu-l de toartă, ca o bucătăreasă.

Tinerii izbucniră într-un hohot vesel, care îi sună multă vreme lui Lucu în urechi pe cînd se depărta de ei cu o prefăcută nepăsare. „Are dreptate, își zise plictisit și înciudat, am fost un caraghios. Ah, tineretul ăsta găunos și obraznic! Bine că nu m-a văzut ea cu coșul în brațe!“

Trăsura dispăruse de mult după colț. Lucu Sillion înălță din umeri. Nu mai era la vîrsta la care îți pare rău după prilejurile pierdute. Se refugie în mulțime, nehotărît încotro s-o apuce. Din cînd în cînd iuțea pasul, ca și cum l-ar fi însuflețit un scop, apoi revenea la mersul tărăgănat al celui care vrea să piardă și să cîștige timp. „Sînt un bărbat în toată firea, se certa el pe sine, și totuși nu sînt serios. Mi-e cu neputință să mă iau în serios. La treizeci și trei de ani mă port ca un băiețandru. Mi-am risipit tinerețea

²⁵ Important e frumusețea gestului!